

Druk druk druk, waar zit dat? Hoe komt dat zo?

Onze openbare ruimte wordt dagelijks gebruikt door 17 miljoen Nederlanders. Vereniging Stadswerk raadpleegt elk jaar haar leden om erachter te komen wat belangrijke thema's zijn in het vakgebied. Al in het najaar 2019 kwam daarbij het thema: 'Drukke in en druk op de openbare ruimte' naar voren. Waar komt die drukte vandaan?

Drukke op het strand bij Scheveningen. (foto: beeldbank.rws.nl, Rijkswaterstaat/Harry van Reeken)

INTENSIEVER GEBRUIK

Wandelen, fietsen, *bootcampen*, een terrasje pakken, een festival bezoeken: we zijn een stuk actiever geworden in de buitenruimte de laatste jaren. Waar in het verleden verplaatsten de hoofdreden was om zich in de openbare ruimte te begeven, zie je nu dat verblijf een steeds groter aandeel inneemt en heel divers van aard is. De een wil rust, de ander juist reuring, of een mix daarvan. En iedereen moet zich verplaatsen om op de plek van bestemming te komen. Dat alles moet samengaan op een manier die zoveel mogelijk mensen een tevreden gevoel geeft. Het lijkt wel of de buitenruimte meer wordt gebruikt op 'mediterrane wijze'. Waar komt dat vandaan? Is het de klimaatverandering die dit mogelijk

Door de bankencrisis in 2008 stagneerde een groot aantal jaren de bouwproductie maar de vraag naar woningen werd niet kleiner. Een langzaam maar gestaag stijgende bevolkingsgroei en de daling van het aantal mensen per huishouden zorgden zelfs voor een toenemende vraag, op te lossen

door meer (centrum) stedelijke verdichting rondom mobiliteitsknooppunten. Schaarse ademruimte in centrumgebieden wordt dichtgebouwd met daaraan gekoppeld een toenemend gebruik van de openbare ruimte en een vraag naar verbetering van het leefmilieu. Meer groen voor een grotere leefbaarheid en de aanpak van wateroverlast en hittestress. Kortom, we hebben te maken met een verdere functie-stapeling in een krappere openbare ruimte. En dat is niet de enige drukverhogende factor.

maakt of voelen de klein gevestigde eenpersoonshuishoudens zich meer genoodzaakt om eropuit te trekken?

Hoe gaan we de baaierd aan wensen en claims accommoderen?

Hoe dan ook zet het toegenomen gebruik de professionals onder druk. Hoe houden we het allemaal schoon, heel en veilig terwijl er sprake is van 24/7 gebruik? En hoe gaan we de baaierd aan wensen en claims accommoderen? De ontwikkelingen rond corona hebben dit nog meer op scherp gezet. Want per persoon of per activiteit is in de anderhalvemetersamenleving simpelweg meer ruimte nodig. We weten niet zeker hoe lang het duurt en hoe het op langere termijn gaat uitwerken. Zeker is wel dat het nu

extra inzet vraagt van mensen die in de openbare ruimte werken.

En dat is nog niet alles. Er liggen al langere tijd stevige opgaven die de inzet van professionals op de proef stellen - denk aan klimaatadaptatie, de energietransitie en de vergroeningsopgaven. Er komt heel veel samen in een klein land en in de steeds compacter wordende steden. Een compacte, leefbare groene stad realiseren die 'resilient' het hoofd biedt aan de uitdagingen van deze tijd: dat is in zichzelf al een stevige opgave. Minder zichtbaar maar niet minder uitdagend en arbeidsintensief zijn de vervangingsopgave en de toegenomen drukte in de ondergrond. Zaken die meegenomen worden als de openbare ruimte op de schop gaat. Of die de katalysator kunnen zijn om te komen tot een herinrichting.

VERVANGINGSGOPGAVE

Voor alle objecten in de openbare ruimte, of het nu rioolbuizen, lantarenpalen of afvalcontainers zijn, geldt dat ze vroeg of laat vervangen

moeten worden. Dat vervangingsmoment verschilt per object, maar in grote lijnen kun je stellen dat het voor veel straten en pleinen na een jaar of veertig tijd is voor een grondige opknappbeurt, waarbij meerdere zaken in één keer worden meegenomen. Dat blijkt, landelijk gezien, in golven te komen. Die golfbeweging is ingezet bij de wederopbouwperiode (vanaf 1945). Nu zijn de objecten die in de jaren '70 en '80 zijn gebouwd aan groot onderhoud of vervanging toe. Daarnaast zijn we ons er door grote incidenten als de instortende brug in Genua en op kleinere schaal een instortende kademuur in Amsterdam van bewust dat achterstallig onderhoud moet worden ingehaald.

ONDERGROND

We gaan er gemakkelijk aan voorbij dat alles wat we bovengronds bouwen of ondernemen een ondergronds equivalent heeft. Ook daar stapelen functies zich op en is het ruimtegebrek groot. Wat ook niet helpt, is de tamelijk ongeplande en slecht gedocumenteerde manier waarop dit in het verleden is gebeurd. Dat gaat inmiddels veel beter maar er klinken steeds serieuze pleidooien voor ondergrondse ruimtelijke ordening of 3D-ordening. Er moeten immers niet alleen obstakels uit het verleden worden opgeruimd. Er verschijnen in hoog tempo nieuwe spelers in de ondergrond. Bijvoorbeeld extra leidingen voor de energietransitie en buffers voor waterberging. En boomwortels waren er natuurlijk altijd al, maar die worden nu meer erkend als serieuze ondergrondse ruimteclaim vanwege de sterk toegenomen waardering voor groen in de stad.

PARTICIPATIE EN CO-CREATIE

Mensen zijn niet alleen actiever geworden maar ook zelfbewuster. Mensen willen steeds vaker en

Ook in de ondergrond wordt het steeds drukker. (foto: Michiel G.J. Smit)

steeds intensiever meedenken over – en meedoen met – het beheer en de inrichting van hun omgeving. Een brief van de gemeente of een klassieke inspraakavond om de plannen toe te lichten volstaat in veel gevallen niet meer. Vroegtijdig afstemmen, intensieve participatietrajecten organiseren, werken in co-creatie met relevante partners in soms wisselende samenstellingen – dat is nu vaak wat nodig is om de hoge verwachtingen van de gebruikers in te lossen. Het is natuurlijk een schone zaak dat mensen meer betrokken zijn en dat het resultaat er steeds meer toe doet. Maar het vraagt wel om extra inzet. En een flexibele geest. Anderen, ook niet-professionals, toelaten op ‘jouw’ terrein. De ontwerper laat zijn of haar plan doorlichten door de beheerder. En de beheerder

verlaat zijn of haar wereld van overzichtelijke tabellen over assets en vervangingsmomenten.

HET MOET ANDERS

En daarop volgt de vraag: kunnen we dat allemaal wel aan met de benadering van ons vakgebied, met de middelen en de skills die we in huis hebben? Is het niet tijd voor een grondige herziening? De huidige én de relatief nieuwe opgaven maken duidelijk dat we onszelf opnieuw moeten uitvinden als we er een positieve bijdrage aan willen leveren. En hoezeer het ons ook voor problemen kan stellen, uiteindelijk is dat goed nieuws. Want al die opgaven hebben met elkaar te maken onder het motto: als de straat toch open moet... Laten we niet vervallen in defensief gedrag maar het juist zien als een kans. Een kans om

een grote beweging te maken naar een nieuwe, frisse vakwereld die zegt: kom maar op!

Website

www.stadswerk.nl/themasenprojecten/drukteopenbareruimte

Participatie en co-creatie: een schone zaak, maar het vraagt wel extra inzet. (foto: Antea Group/ gemeente Medemblik)

